

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens omnia Gavanti Commentaria in Rubricas Breviarii - Cum
Indicibus Decretorum, Rerum atque Verborum notabilium

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De Martyrologio. XXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39775

Cæna Dominica, quando Christus JEsus, pridie quàm pro nostra salute crucifigetur, mysteria Corporis, & Sanguinis suis discipulis tradidit celebranda.

In die sancto Paschæ, antequàm legantur Kalendæ.

Hac die, quam fecit Dominus, Sollemnitatis sollemnitatum, & Pascha nostrum: Resurrectio Salvatoris nostri JEsu Christi secundum carnem.

Deinde pronunciantur Kalendæ, & Martyrologium sequentis diei.

In Vigilia Ascensionis.

In Monte Oliveti Ascensio Domini nostri JEsu Christi.

In Vigilia Pentecostes.

Dies Pentecostes, quando Spiritus Sanctus Jerosolymis super discipulos igneis linguis advenit.

Sabbato infra Octavam Pentecostes.

Festum sanctissima, & individua Trinitatis.

Feria quarta post Octavam Pentecostes.

Festum sanctissimi Corporis Christi.

Sabbato ante Dominicam infra Octavam Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis.

Festum sanctissimi Nominis Beatæ Mariæ Virginis, quod Innocentius Undecimus ob insignem victoriam à Christianis de Turcis insultantibus Viennæ in Austria reportatam, celebrari mandavit Dominica infra Octavam Nativitatis ejusdem Beatæ Mariæ Virginis.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Cap. XXI. De Martyrologio.

I. Gavant. pag. 78. col. 2. n. 1. - De quo Baronius multa in *Præfatione* &c.) Quamvis Gavantus noster lectorem suum ad Baronium amandet pro ampliori Martyrologiorum notitia, nos tamen pauca hoc loco tradere audeamus. Itaque Martyrologiorum originem ab ipsis Ecclesiæ Primordiis repetendam esse, facile sibi persuaserit, quisquis accurate perpendit, quantâ olim diligentia dies eorum notarentur, qui proprio sanguine Fidem Ecclesiæ Catholicæ propugnarent, ut eorum triumphus in sacris conventibus publica laudatione celebraretur: huic enim consuetudini Martyrologiorum initia debemus. Viri eruditi morem à Seculo Apostolorum fluxisse contendunt; cum S. Clemens I. ut notat etiam Gavantus, Notarios constituisse, ac per

Urbis Regiones divisisse legatur, qui Martyrum acta colligerent, quæ dum Anterus postmodum diligenter inquireret, & reconderet, ne interirent, vel ab Ethnicis fœdè corrumperentur, viam sibi ad palmam aperuisse creditur. Anastasius enim Bibliothecarius in libro de Gestis Pontificum Romanorum de Antero hæc scribit: *Hic gesta Martyrum diligenter à Notariis exquisivit, & in Ecclesia recondidit. Propter quod à Maximo Præfæcto Martyrio coronatus est.* Fabianus, Anteri Successor, Prædecessorum diligentiam imitatus, urgente Domitiani persecutione septem instituit Subdiaconos, ut Notarius jam à S. Clemente constitutus incumbere, ne aliqua fraus in colligendis Martyrum actis interveniret: *Hic fecit septem Subdiaconos, qui septem*

No-

Notariis imminerent, ut gesta Martyrum in integro colligerent: Sunt verba Libri de gestis Romanorum Pontificum. Porro necessaria erat hujusmodi cautio, ut ait Franciscus Dominicus Bencini in notis ad Vitam Fabiani, dum ex his actis nedum gloriosi Tituli Confessoribus, verum & coronatis Martyribus condignae laudes in Ecclesia decernebantur. Specialis autem Fabiani temporibus urgebat necessitas in sciendis veris Confessoribus discriminandisque à reliquis: siquidem cum ob Martyrii, aut Confessionis vera merita facultas concederetur subscribendi libellis poenitentium ad relaxandas poenas, plures confingebant merita ad prerogativam sibi vendicandam subscriptionum libellorum, de quo saepissime conqueritur S. Cyprianus; cui malo ut remedium afferret Fabianus, Subdiaconus elegit, qui Notariis praesent. Ecclesiae Romanae curam imitata est Africana Ecclesia, ut discimus ex S. Cypriano, cujus aurea verba recitare non pigeat - Denique & dies eorum, inquit, Epist. 37. quibus excedunt, annotate, ut Commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus. Quamquam Tertullus, fidelissimus, & devotissimus Frater noster, pro certa sollitudine, & cura sua, quam Fratribus in omni obsequio operationis imperit scripserit, & scribat, ac significet mihi dies, quibus in carcere Domini Fratres nostri ad immortalitatem gloriosa mortis exitu transeunt, & celebrentur hic à nobis oblationes, & sacrificia ob Commemorationes eorum, quae citò vobis cum Domino protegente celebrabimus. Hinc frequenter de Martyribus Epistola ultra, extraque ex provinciis in provincias transmittentur, ipsique fideles Sanctorum certaminibus, ut eorumdem acta, exitusque adnotarent, cum codicillis adstabant, quemadmodum apud Eusebium, & sinceriora acta Martyrum unusquisque facile inveniet. Hinc sacros census, & municipales Fastos, hoc est proprium singularium Urbium indiculos, in quibus dies natales Sanctorum posteritati

commendarentur, ortum duxisse, omnes consentiunt. Sacros hos census, & fastos perduellibus opponebat Tertullianus, ut morem hunc ab Ecclesiae crepundiis ortum duxisse convinceret. Coronatur, inquit, lib. de Cor. Milit. cap. 13. & vulgus nunc ex principium proprietatum exultatione, nunc & municipalium solemnitate proprietate, & est omnis laetitia publica luxuria captatrix. Sed tu peregrinus es mundi hujus, Civis supernae Hierusalem. Noster, inquit, Mancipatus in Caelis. Habes tuos census, tuos fastos. Et quidem Seculo quarto codicem aliquem in usu fuisse, qui toto anno florentes Martyres contineret, satis clarè insinuat S. Asterius Amalenus, qui sub Juliano Apostata vixit. Siquidem oratione in SS. Martyres ita rem attingit ex Combessii versione. Ecce enim per universum orbem impletus est Christi Athletarum Circulus, nec est locus ullus, quo non eorum memoria habeatur, annique tempora omnia &c. Quocirca ut aliquis sedulus esset Martyrum amans, atque omnium passionibus festi vult & celebritate litare, ne diem quidem in anno, non festum praeteriret. Quomodo verò Festi dies singulos per annos peragi possent sine aliquo codice memoriali? Horum Martyrum acta publicè legebantur in Ecclesia, immò in ipso Missae Sacrificio eorum nomina recitari consueverant. Augustinus in serm. 101. inter editos à Lovaniensibus, ait: Habent honorabilem locum Martyres Sancti; advertite in re itatione ad Altare Christi; loco meliore recitantur, non tamen pro Christo adorantur. Cum autem sub persecutionum rabie innumeri quotidie Martyres excrescerent, & tandem pace Ecclesiae redditâ plurimi vitæ inculpabilis viri sub Confessorum Titulis Sanctorum Catalogo mererentur adscribi, antiquis Indiculis, & Calendariis satis ampla facta fuit accessio: quocirca opus fuit ad celebrantium, vel audientium minuendum laborem, nomina tantum, locum, & dies passionis, vel depositionis compendiosius in commentarium redigere, non quidem

quorumcunque Martyrum, sed in suis Urbibus; vel Regionibus clariorum. Gregorii Magni temporibus Romæ fuisse hujusmodi codicem, qui nomina solum Martyrum, locum, & diem passionis exhiberet, ipse testatur in epistola ad Eulogium, Patriarcham Alexandrinum, qui cum peteret à Gregorio acta Martyrum ab Eusebio Casariensi conscripta, hæc respondit. *Vestra beatitudo scribere studuit, ut cunctorum Martyrum gesta, que pie memoriae Constantini temporibus ab Eusebio Casariensi collecta sunt, transmittere debeamus, sed neque si collecta sunt, neque si sunt, ante vestre beatitudinis scripta cognovi. Ago ergo gratias, quia SS. vestra Doctrina scriptis eruditus capi scire, quod nesciebam. Præter illa enim, que in ejusdem Eusebii libris de gestis SS. Martyrum continentur, nulla in Archivo hujus vestrae Ecclesie, vel in Romana Urbis Bibliothecis esse cognovi, nisi pauca quadam in unius codicis volumine collecta.*

II. Gavant. pag. 79. col. 1. n. 5. - - Porro Martyrologii Romani n. scitur proprius Auctor &c.) Insistendo Gavanti vestigiis aliqua nunc de Martyrologiorum Auctoribus differemus. Acta Symphorose apud Surium die 18. Julii testantur, Eusebium Casariensem memoria prodidisse, quod Julius Africanus, qui floruit Seculo tertio aliquantulum adulto, Romæ, ac totius Italiae Martyrum gesta descripsit; immo ipsa S. Symphorose acta in nonnullis MSS. Codicibus teste Ruinartio Julio Africano tribuuntur. Et quidem genuina esse hujusmodi acta, non dubitat ipse Ruinartius, cum illis inter sincera, & selecta locum dederit: ob sinceritatem, & brevitatem commendantur etiam à Tillemontio. Nihilominus quia nullibi legitur apud Eusebium, quod illi acta attribuunt, putant Tillemontius, ac Jo. Pinus ad diem 18. Julii, id à recentiori aliquo additum fuisse; quapropter Ruinartius, & Bollandistæ totam illam sententiam prætermittendam esse duxerunt; nec Pino placuit Carduli conjectura, qui existimat hoc ab Eusebio traditum in Commen-

tariis, quos de Martyribus edidit, quod fieri potuisse non dubitat Tillemontius; cum enim hoc Eusebii opus antiquitas nobis inviderit, frustra contenditur, aliquid in eo scriptum non reperiri, nisi certum aliunde suppetat argumentum. Crederem ego, Julium Africanum in libris de Chronographia, quos accuratissime editos fuisse testatur Eusebius lib. 6. *Histor. c. 31.* & in quibus præcipuos eventus, qui ab orbe condito usque ad Eliogabali Imperatoris tempora contigerant, Auctor retulerat, plurimum Italiae Martyrum, eorumque Martyrii fecisse mentionem, idque postea ab Eusebio proditum in citatis Commentariis, quæ legens actorum Symphorose Scriptor, vel recentior aliquis, existimavit, Julium Africanum totius Italiae Martyrum acta collegisse. Quidquid sit de hac collectione Africana, certum est, Eusebium ipsum Casariensem plurima SS. Martyrum gesta conscripsisse, quem propterea nonnulli primum Martyrologii Auctorem affirmant: verum ut optimè observat Florentinus admonit. 3. difficillimum est credere, Eusebium Casariensem descripsisse Martyrum codicem, qualem laudat Gregorius Magnus. Etenim cum Eulogius Alexandrinus à Gregorio petiisset - - Cunctorum Martyrum gesta, que pie memoriae Constantini temporibus ab Eusebio Casariensi collecta erant; Respondit Pontifex, ea in Romanis Bibliothecis non inveniri, & vulgarem tunc Romæ Codicem de Martyribus exhibuit, in quo non quis qualiter passus, sed tantummodò nomen, locus, & dies passionis indicarentur. Hujusmodi verò Codex longè distabat à gestorum collectione ab Eusebio contexta, cum ista non modò locum, & dies passionis, sed integrum certamen Martyris contineret. Id manifestè demonstrat Eusebii locus lib. 4. *Histor. Eccles. cap. 15.* ubi Martyrium S. Pionis commemorat - - *Cujus singulas Confessiones, inquit, & libertatem in dicendo, utque coram Populis, ac Præsidibus pro Fidei nostra defensione peroraverit: Conciones item de Institutione Fidei, præ-*

terea cohortationes, atque invitationes ad eos, qui persecutionis tempore lapsi fuerant: allocutiones etiam, & Consolationes, quas in carcere pectus adeuntibus ipsum Fratris adhibuit; quae super his tormenta, quantosque dolores sustinuerit: clavorum insuper confixiones, & mirabilem in medio rogo constantiam: mortem denique ipsam, qua cuncta illa miracula consecuta est, si qui volent cognoscere, eos ad epistolam de illius Martyrio uberrimè conscriptam amandamus, quam nos in opere de priscis Martyribus, quorum passiones collegimus, ordine suo inseruimus -- Libro autem V. cap. 21. de Apollonio Senatore agens ait -- Porro cuncta ab illo in iudicio dicta, & quaecumque Perenni interroganti respondit, & orationem illam, quam pro Fidei nostra defensione in senatu habuit, quisquis nosse voluerit, ex antiquorum Martyrum passionibus à nobis collectis poterit percipere -- Ex quibus colligere possumus, Eusebii opus amplissimum fuisse, atque integras Martyrum historias continuisse, ac proinde à contracto illo Gregorii Codice, & à vulgato Martyrologii characterè longè dissimile. Quamvis tamen Eusebius primus Martyrologii Auctor verè dici non possit, nihilominus eo nomine audit apud Florum, Ussuardum, & Adonem, fortasse quia ex magna ejus collectione excerpta sunt paucula illa aëta, ex quibus postea constat Martyrologium. Huic operi primum incubuisse Hieronymum, creditu facillimum est. Nam Cassiodorus Ascetas suos in Divinis Lectionibus instituens cap. 32. Hieronymi opus commendat, quod de passionibus Martyrum conscripsit -- *Passiones Martyrum legite constanter, quas inter alia in Epistola Hieronymi ad Chromacium, & Heliodorum destinata procul dubio reperietis, qui per totum orbem terrarum florere* -- Martyrologii utique Cassiodorus nomen illi non tribuit, sed Epistolae passionis Martyrum, cum verò epistolam dixerit, quis magnum codicem fuisse existimabit? Edidit Florentinus vetus Martyrologium sub Hieronymi nomine, quod ipsius esse validissimis argumentis

demonstrat, certè illud notis à Gregorio Magno codici suo attributis ita respondet, ut nomine, & Martyribus per totum orbem florentibus Hieronymi Epistolae congruat, cuius meminit Cassiodorus. Hoc Martyrologium à Beda, Floro, Adone, Notkero, & Ussuardo tanquam Hieronymi laudati probat in Admonitionibus praevis Florentinus, ut ea de re dubitari non posse videatur.

Post Gregorii tempora diversa esse ceperunt Martyrologii exemplaria, ac plures mutationes acceperunt, factumque est, ut non tantum ipsa nomina Martyrum, diem locaque passionum continerent, sed quid quis sit passus, saepe breviter narraretur, superadditis etiam aliis Martyribus, & Confessoribus. Cum autem non aequè omnes ab omnibus adderentur Ecclesiis, inde accidit, conijiciente Baronio, ut quot esset Ecclesia, totidem ferè haberentur Romani Martyrologii exemplaria, eademque inter se diversa: primus, qui aliquid veteri Martyrologio addidisse creditur, fuit Ven. Beda, de quo haec refert Auctor Catalogi Scriptorum ejus post Praefationem ejusdem Bedae lib. de temp. Martyrologium scripsit de Natalitiis Sanctorum diebus, in quo omnes, quos invenire potuit, non solum qua die, verum quo genere certaminis, vel sub quo Iudice vixerint, diligenter adnotare studuit -- Putat Baronius, Bedam nihil aliud fecisse, quam Romanum Martyrologium, Romam in Angliam à S. Augustino allatum, novis aliquot Additionibus cumulasse, quas satis prolixas fuisse colligit ex iis, quae ex eodem recitat Amalarius de Officiis Ecclesiasticis lib. 2. c. 24. -- Vulgatum est hoc Martyrologium tom. 3. operam Bedae anno 1563. ac deinde seorsum typis Plantinianis anno 1564. Metricum Martyrologium sub nomine Bedae vulgavit Dacherius tom. 10. spicileg. primae editionis. Dubitat Bollandus in Praefat. Gen. §. 58. an usquam germanum Bedae Martyrologium existat? Sed dubitationem omnem exemere Viri DD. Enschen. & Papeb. qui genuinum Bedae

Beda Martyrologium à Flori auctariis accuratè distributum ediderunt tom. 2. SS. Martii. Quia verò Beda aliquot dies Martyrum nominibus vacuos reliquit, Flori Lugdunensis Ecclesiæ Diaconi curâ suppleti sunt, ut testatur Ado Viennensis in Prefatione sui Martyrologii; ejusdem Flori mentionem fecit Ufuardus, & Sigebertus, de Viris illustribus cap. 64. -- Post Bedam, ac Florum, strenuam condendo Martyrologio operam navavit Ufuardus; de quo hæc Sigebertus Gemblacen. in lib. de scriptor. Ecclesiastic. cap. 85. -- *Ufuardus Monachus provocatus studio Hieronymi, & Beda, qui Fæstivitates Sanctorum annuatim recurrentes partim annotaverant, maximè autem animatus studio, & jussu M. Caroli Imperat. cui displicebat, quod Hieronymus, & Beda studentes nimis brevitati, præterierant multa necessaria, & quàmplures Kalendarum dies intactos reliquerant, in gratiam ejus studuit opus imperfectum supplere, & Fæstivitates Sanctorum per singulos Kalendarum dies annotans integrum Martyrologium effecit.* -- Quod hic ait Sigebertus, Hieronymum plures Kalendarum dies intactos reliquisse, falsi convincitur ex ipso Ufuardo, qui Bedæ soli defectam illum attribuit in Epistola ad Carolum Calvum -- In hac fatetur Ufuardus, se plurimum profecisse ex Floro, quem memorabilem virum appellat, additamentis. Prima hujus Martyrologii editio ea est, quam frequenter citatam habes sub nomine Lubecana an. 1475. quam maximam Jo. Baptist. Sollerius appellat, quia ejus forma in lato, spilloque folio expansa est, & ab illa Lubecana distinguitur an. 1490. Secunda hujus editio facta est Ultrajecti an. 1480. immixta Aurea Jacobi de Voragine. Tertia Coloniae eodem anno, ac secunda Lubecana, sicut & alia Parisiis eodem anno 1490. sub solo titulo Martyrologii, ut testatur Rosveydus. Descriptas hæcenus Ufuardi editiones antecellit Veneta procurante Belino, Ord. Eremit. S. Augustini, an. 1498. cui Titulus -- *Martyrologium secundum morem Romanae Cu-*

ria -- Parisiis denuo editum est hoc Martyrologium an. 1521. & aliam ejusdem editionem Paritiis curavit an. 1536. Eribertus Rosveydus. Castigatio Belianis editionibus est utraque Coloniae an. 1515. & 1521. quam utramque Hermanno Grefgen adscribunt Bollandus, & Socii. Prodiit etiam hoc Martyrologium Lovanii 1568. cum additionibus Jo. Molani, & censura Jo. Heffels de legendis quibusdam Sanctorum. Postremo omnium pulcherrimam Martyrologii Ufuardi editionem adornavit Jo. Baptista Sollerius tom. 6. Sanct. Junii.

Inter opera Rabani legitur Martyrologium, quod in Codice Monasterii S. Galli reperitur, atque editum est ab Henrico Canisio tom. 6. Antiq. Lect.

Bollandus videtur dubitare, an Rabani sit Martyrologium illud, cum nemo veterum memoria mandaverit, à Rabano Martyrologium aliquod fuisse conscriptum; sed Bollandi successores Papebrochius, Jo. Baptista Sollerius, & Castellanus in Prefat. ad I. Bimestre pro certo habent, Rabanum in pluribus supplevisse Bedæ Martyrologium exemplo Flori: immò Papebrochius in Prologo n. 11. credit, Rabanum, ac Florum eodem tempore Bedam supplevisse, scilicet circa annum 830. Aliter censet Castellanus loc. cit. ubi ait, Rabanum Martyrologium scripsisse circa annum 845. tunc nempe, cum, demissa an. 842. Abbatia Fuldenis Prefectura, privatus ibi degeret, ut probabile omnino sit, Flori laborem in augendo Beda ad Rabani manus pervenisse. Sollerius rejecta Papebrochii sententia, Castellano adhaeret. Eodem Seculo nono floruit Wandelbertus, Prumiensis Monachus, qui Flori ope, & subsidio usus, ut ait ipse in Epist. ad illustrem virum Otricum, Martyrologium metro edidit an. 842. Martyrologium hoc legitur tom. 1. operum Bedæ sub Titulo Ephemeridum Bedæ, sed Molanus in prima Ufuardi editione vero Auctori restituit. Bollandus illud se ex MS. Codice accuratius editurum

turum pollicetur in *Præfat. art. 9. cap. 3. §. 8.* Ado etiam, Viennensis Episcopus, ejusdem Seculi Scriptor; luculentius scripsit Martyrologium, quod à Jacobo Mosandro, tum à Rosveydo editum est; sed jam illud ante utrumque vulgaverat Lipomanus *tom. 4.* Adonem ante Usuardum suum edidisse Martyrologium, probare conatur Sollerius in prænotatis ad Usuardi Martyrologium; iis tamen utitur argumentis, quæ facile solvi possent, si unum excipias, quod omnium est validissimum, & invictum, atque hoc est -- Usuardi Martyrologium dedicatur Carolo Calvo jam Imperatori: atqui Carolus Imperator non fuit ante an. 875. ergo vel illo anno compositum, vel anno sequenti. Atqui Ado suum scripsit Martyrologium circiter an. 857. illud enim certe composuit antiquam ad Cathedralam Viennensem evehere-tur, at indubium est, Cathedralam Viennensem conscendisse anno 860. ergo ante prædictum annum Martyrologium ab eo descriptum est. Negat etiam Sollerius, nullam Usuardum Adonis fecisse mentionem, & putat, hæc Usuardi verba: *Adhibui Flori memorabilis viri collecta è pluribus in eodem negotio secundi libri Commenta.* de Adone intelligenda esse; quæ idcirco Usuardus Florum esse credidit; quod transmissum ad se Adonis Martyrologium Auctoris nomen in fronte operis non haberet. Id creditu difficile videtur; argumentum tamen illud Chronologicum rem extra dubium ponit. Adoni suppar Notkerus, Monachus Cænobii S. Galli apud Helvetios; Martyrologium quoque composuit, quod ab Henrico Canisio vulgatum est *tom. 4.* antiquæ lection. mutilum tamen, observante Bollando; qui plura de Notkero desiderat, adeat Papebrochium in *Comment. ad diem 6. Aprilis pag. 570.* ubi hunc à variis Notkeriis accuratè distinguit. Putant aliqui, Ditmarum Mersburgensem in Lasconia Episcopum Martyrologium aliquod composuisse, quod in ejus Chronico ita legatur: *Sanctorum Reliquias, & munda ca-*
Gavant. Rubr. Brev.

runtem receptacula, cum aliis utilitatibus plurimis tum in prædiis, quam in n. ancipiis ego acquisivi, & ne te forsitan laterent, Martyrologio inscripsi. Bollandus tamen contendit, ex illis verbis concludi non posse, an ipse Ditmarus Martyrologium confecerit, an ab alio descripserit, aut eo dumtaxat usus fuerit. Hæc sunt Martyrologia, quæ ab antiquis Scriptoribus edita sunt. Plures etiam recentiores edendis, vel illustrandis Martyrologiis suam operam collocarunt, quos inter Galestinus, Cæsar Baronius; sed nobis sufficit, aliqualem veterum notitiam suppeditasse. Qui plura desiderat, adeat Bollandum in Præfatione generali, Florentinum in Admonitionibus præviis, & Andream du Saulsay, necnon nostri Francisci Mariæ de Aste Disceptationes in Martyrologium Romanum. Antequam huic de Martyrologiis animadversioni finem imponam, observare lubet, Valesium in eam descendisse opinionem, ut crederet, nullum unquam fuisse proprium, ac peculiare Martyrologium Ecclesiæ Romanæ ante illud, quod jussu Sixti V. editum est Barorii notationibus illustratum. Portentosam hanc Valesii sententiam clarissimis argumentis evertit doctissimus Florentinus loco supra laudato. Mabillonius Præfatione secunda in Seculum quartum *cap. 6. num. 174.* ait, se Valesii opinionem (quam ibidem extensè refert) penitus refutare nolle: se tamen dissimulare non posse auctoritatem Concilii Cloveshoviensis anno 747. celebrati, in quo disertè de Martyrologio Romano mentio habetur in Canone 13. definiente -- Ut per gyrum totius anni Natalitia Sanctorum una eademque die juxta Martyrologium ejusdem Romanæ Ecclesiæ cum sua sibi convenienti psalmodia, seu cantilena venerentur -- Nihil inquit Mabillonius hoc Testimonio apertius. At Testimonio quo nihil clarius afferri potest, an non penitus refutatur Valesii sententia invito etiam Mabillonio?

III. Gavant pag. 79. col. 2. num. 9. -- *Tranilato tamen Feflo alicujus Sancti &c*) Contendit hoc loco Gavantus, quod in translatione Fefli alicujus Sancti fieri non debeat translatio de eodem in lectione Martyrologii, nisi in casibus, qui in Martyrologio exprimuntur. Hanc sententiam docent etiam communiter ceteri Rubricista, praesertim Biffus *lit. M. n. 101. §. 7.* & Guyetus *lb. 2. cap. 14. quest. 5.* Querit tamen eodem loco Guyetus, an appellatio Sancti transferri possit in lectione Martyrologii, quando Festum ipsius non simpliciter transfertur, sed penitus mutatur à die proprio, in quo semper impeditur, in alium, cui perpetuo addicatur, quod modò contingit in Feflo S. Mariae Magdalena de Pazzis, qua à die 25. Maji modò impedita Feflo S. Gregorii VII. in perpetuum fuit translatum ad diem 27. ejusdem Mensis. Quaestioni affirmativè respondet Guyetus, si tamen id fiat ab Ecclesiarum Praesidibus. Hac opinio Guyeti omnino conformis est Decreto S. R. C. 5. Maji 1736. in *Einsfiden.* in quo statuitur, ut pridie Feflo S. Canuti, quod pro Ordine Benedictino fixè est repositus ad diem 20. Februarii, hoc elogium legatur in Martyrologio -- S. Canuti Regis, & Martyris septimo Idus Januarii -- non variata tamen dispositione Martyrologii Romani, quod etiam confirmatur altero Decreto ejusdem Congregationis in *eadem Einsfiden.* quo permittitur annunciari in Martyrologio Fefla ad diem fixum translata pridie quam celebrentur. Utrumque Decretum datur in nostro Indice, primum quidem sub n. 306. alterum verò sub n. 314.

Quæri etiam hîc potest, num dies Octava Feflorum propriorum annunciari debeat in Martyrologio, sicut etiam Vigilia, & Beati nondum canonizati? Quod attinet ad Octavas, Ceremoniale Monasticum *lib. 2. cap. 7. §. 3.* asserit, annunciandam esse Octavam: consentit Biffus *lit. M. n. 101. §. 4.* si tamen de ea sequenti die faciendum sit Officium. Guyetus non omnino dat manus,

quia neque diei Paschæ, nec Ascensionis, nec Fefli Corporis Christi Octavarum annunciatio in Martyrologio ipso in serie Feflorum Mobilium praescribitur, quod utique fieri oportuerat, si de jure esset, ut Octavae omnes annunciarentur. Et vero nihil pronius erat, quàm, ut in praefata Rubrica Martyrologii Feflis propriis adderentur simul & eorum dies Octava, si earum annunciatio aequè fieri debuerat. Hac ratione Guyetus impugnat usum annunciandi Octavas. Sed nescio, an omissio Octavarum Feflorum Mobilium praedictum inferre possit Octavis Feflorum non Mobilium. Certè quodcunque Festum non Mobile habens Octavam annunciatur in Martyrologio cum sua Octava: praeter exemplum Octavarum Paschæ, & Pentecostes ad rem non facit, nam hujusmodi Fefla propriae non habent diem Octavam, & Rubrica Breviarii discretè affirmat *tit. 7. num. 2.* quod -- in Paschate Resurrectionis, & Pentecostes Officium Octavae terminatur in Sabato sequenti ad Nonam; unde mirum non est, si eorum Octavae non annunciarentur. Octavarum Ascensionis, & corporis Christi, quamvis nulla sit mentio in Rubrica Martyrologii, usus tamen communis Ecclesiarum est, ut annunciarentur. Utemur ergo libertate, quam postea nobis Guyetus ipse concedit, & cum Biffo opinabimur, Octavarum, saltem quarum sequenti die fiet Officium, mentionem fieri posse in Martyrologio. De Vigiliis Feflorum propriorum, nullo modo consentit idem Guyetus, fiat aliqua enunciatio, sive ipsarum fiat, sive non fiat Officium, sive in iis fervetur, vel non fervetur jejunium, cui opinioni adhæret Biffus *loc. cit. §. 3.* Nam, inquit, ex Rubrica Martyrologii solum habetur, addenda esse Fefla, de quibus sequenti die faciendum est Officium, Vigiliis autem non venire nomine Fefli, est satis compertum. Sed cum in Martyrologio Romano Vigiliae etiam plurimum Feflorum annunciarentur, nescio, quare permitti non possit annunciatio aliarum Vigiliarum in Eccle-

siis particularibus. An non Rubrica permit-
tit annunciari Festa particularia? cur ergo
prohibita censetur annunciatio Vigiliarum?
Qui principale concedit, videtur etiam con-
cedere accessorium; & certè quamvis Rubri-
ca de Festis tantùm expresse loquatur, vult
tamen Bissus, eorum Octavas enunciari posse.
Neque nos movet ratio illa, quòd Vigiliæ
non veniant nomine Festi; probaret enim,
malè appositam esse Martyrologio Romano
commemorationem Vigiliarum, quæ in illo
habentur, cum ipsæ Festa non sint. De
Beatissimis concedunt idem Guyetus & Bissus,
fieri posse in Martyrologio appellationem, &
quidem primo loco, si de iis ex concessione
Summi Pontificis alicubi fiat Officium. Si
verò de iis non fiat Officium, putant, etiam
eorum nomina in propriis locis palàm pro-
nunciari posse, sed post ceteros Sanctos. In
utroque placito viri doctissimi non patientur
nos adversarios. Quoniam verò diximus, in
Martyrologio legendo pronunciari posse no-
mina Sanctorum, quæ in ipso non recensentur,
advertendum est cum Bissus *loc. cit.* §. 1. c.
ad id brevè admodum Oratione utendum esse,
quare præter nomen Sancti, locum, & diem
obitus, sive passionis, si fuerit Martyr, non
erit opus aliud addere. Et quamvis idem
Bissus velit, de ipsis prædicari posse breve
aliquod elogium ad excitandam majorem er-
ga ipsos venerationem; ego tamen inconsul-
ta S. R. C. crederem abstinendum esse ab
hujusmodi elogiis.

Circa modum legendi in Choro Martyro-
logium Lector exactè servare debet disposi-
tiones Rubricæ Martyrologio præfixæ, quam
suprà exhibuimus, quibus addi potest, quòd
idem Lector accedere debet, detecto capite,
ad legile, super quo ponendum est Martyro-
logium, & præmissa Cruci Altaris reveren-
tia, vel genuflexione, præsertim si Sacra-
mentum aderit, postquam Hebdomadarius
dixerit *Benedicamus Domino*, & responsum
fuerit à Choro *Deo gratias*, incipiet lectio-
nem Martyrologii, Choro interim, & Heb-

domadario sedentibus. Quòd si præcipua
aliquod Festum, vel Patroni nomen pronun-
cietur, fieri debet ab omnibus reverentia
capitis detectioni, & inclinationi conjuncta:
Postquam finita fuerit lectio Martyrologii,
Lector facta debita reverentia, vel genufle-
xione, ut suprà, & salutatio priùs Choro,
revertitur ad locum suum. Chorus respon-
det *Deo gratias*, & surgunt omnes prosequen-
te Hebdomadario *Pretiosa &c.*

Speciali autem Sollemnitate, & Ritu in
omnibus Ecclesiis cantari solet, & debet Mar-
tyrologium in Vigilia Nativitatis Domini, de
quo Gavantus agit *sect. 10. cap. 3. num. 7.*
Nos verò in eadem Vigilia Nativitatis Do-
mini de Ritibus in ea servandis in dicto Mar-
tyrologio cantando disseremus.

IV. Gavant. pag. 80. col. 1. n. 14. -- *Le-
gitur autem Martyrologium post orationem ad
Primam &c.* In nostris Observationibus ad
cap. 3. sect. 4. suspendimus loqui de *Martyro-
logio, de Pretiosa*, & de reliquis præcibus, quæ
recitantur ad Primam, quia sectando Ga-
vanti vestigia de his omnibus hoc loco sermo-
nem nos habituros promisimus. Postquam
igitur de Martyrologii origine, & Auctori-
bus satis, ut arbitror, locuti sumus, nunc
procedimus ad examinandam circumstantiam
tum temporis, tum etiam loci, in quo Mar-
tyrologium impræsentiarum legitur, & an-
tiquitus legebatur. Itaque legitur Marty-
rologium in Choro post Orationem ad Pri-
mam, ut notant Rubricæ cujuscumque Bre-
viarii eidem Primæ Horæ insertæ. Sed an-
tiquus Monachorum mos erat manè Capitu-
lum vocare, seu Monachos congregare in
suis Monasteriis ad Martyrologii, Necrolo-
gii, sacræque Regulæ lectionem, culparum
emendationem, ac laboris injunctionem,
distributionemque faciendam à Capitibus,
seu Superioribus Cœnobiorum, qui simul
cum aliis conveniebant, ut volunt nonnulli,
seu quòd veriùs credit Martene *lib. 1. cap. 5.
de Monachorum Ritibus à Regulæ Capitulo*,
quod in tali Monachorum Congregatione le-

gebatur, hæc Capitulum fuit appellata. Immo etiam locus ipse, ubi hæc tractabantur, Capituli nuncupationem accepit, de qua re fuse disserit Hæftenus *lib. 8. tract. 1. disquisit. 1.* Multa etiam *loc. cit.* describit Martene, præsertim de loco ejusdem Capituli, de modo, quo Monachi congregabantur, necnon de tempore, quod erat post Primam, & aliquando etiam post Tertiam, & de his, quæ in Capitulo peragebantur. Idem Martene *num. 7.* asserit, quod congregati omnes atque in unum sedentes ad actus Capitulares procedebant, ex quibus tres dumtaxat memorat Radulphus *in lib. d. observant. Canonum, propof. 14.* ubi ait -- In Officio autem Capituli, quod fit post Primam, sunt tria: Primò, memoria Sanctorum in recitatione Martyrologii cum *ÿ. Pretiosa*, & Capitulo *Sancta Maria.* Secundò, memoria Defunctorum in Anniversariis recitandis cum *Miserere mei Deus*, & Collectis. Tertio, quia tunc ad labores diurnos præparari debemus, addunt preces congruentes, dicendo *ter Deus in adjutorium &c.* Hæc laudatus Radulphus, quibus subnectit Martene, quod multo plures Capitulares actus recenseri possent, & 1. lectio Martyrologii cum Collecta sequenti; 2. Divini invocatio auxilii, ad reliquos diei actus per *ÿ. Deus in adjutorium &c.* 3. Lectio Regulæ, aut alicujus Homiliæ; 4. Commemoratio Defunctorum per lectionem Necrologii; 5. Commemoratio item Benefactorum viventium cum precibus; 6. Officialium institutio; 7. Culparum correctio; 8. Laboris injectio, de quibus singillatim, & breviter quidem idem Martene agit.

Primus itaque actus Capituli erat lectio Martyrologii, ita pariter statuente Synodo Aquilgranensi *Canone 66.* his verbis: *Ut ad Capitulum primitus Martyrologium legatur:* Quæ tamen lectio antea in usu fuisse docet antiquus Ordo Conversationis Monasticæ. Circa hanc Martyrologii lectionem observandum est cum Martene, primò, quod Lector

in medio Capituli constitutus benedictionem postulabat ad legendum, ut tradit Ordo Conversationis Monasticæ anno 1659. Neapoli editus, in quo habetur: *Et petat benedictionem Lector, & recitentur nomina Sanctorum.* Liber usum Cisterciensium *cap. 70.* ait: *Lector vero veniens ante Analogium aperit librum, & inclinet se ad benedictionem; & Bursfeldenses in Ord. Cap. 11.* ita præscribunt: *Procedat in medium, qui lecturus est, ad benedictionem humiliter se inclinans, qua data, respiciat, sed nemo ante Præsidentem.* In antiquis vero Germaniæ Consuetudinibus manuscriptis ad solum Prioris Sacerdotis nutum legi debet Martyrologium: *Et festibus cunctis Prior Sacerdos dat lectori signum, ut legat.* Sed neque in Concordia Dunstani, neque in Decretis Lantfranci, neque in M. SS. Consuetudinibus S. Germani à Pratis ulla fit mentio petendæ Benedictionis ad Lectionem Martyrologii.

Secundò, idem Lector eos semper annuntiabat Sanctos; quorum Natalis dies in diem sequentem incideret, sive ut habet antiquus Ordo Conversationis Monasticæ *Cap. 3.* *quorum Festa crastina dies incipiet,* quibus diem mensis, & lunæ præmittebat; & ita præscribit Ceremoniale Bursfeldensium *Cap. 11.* *Lector legat lectionem de Martyrologio præmittens quotam mensis, & Lunam juxta Computationem Kalendarum, & pronuncietur non præsens dies, sed semper crastinus.*

Tertio, in illa Lectione non dicit Lector, ea finita, *Tu autem &c.* sed aliorum plurimorum Sanctorum &c. De qua clausula ita in Chronico Chronicorum fol. 166. *Ulfardus,* qui jussu Caroli Magni compilavit Martyrologium, reperit, singulis diebus plusquam trecenta Festa concurrere, ideo statutum fuit, ut diceretur: *Et aliorum plurimorum Sanctorum Martyrum &c.*

V. Gavant. eod. n. 14. *Pretiosa in conspectu Domini &c.* Finita Martyrologii lectione, surgere debent omnes, & dici ab Hebdomadario *Pretiosa in conspectu Domini,* cui cæteri

ceteri de Choro respondent *Mors Sanctorum* *ijus*. Liber autem Usuum Cisterciensium Cap. 70. ait: *Tunc surgant Fratres, & versant se ad orientem dicentes Versum, qui in Colletano habetur, id est, Præiosa in conspectu Domini, Sacerdote Hebdomadario incipente; quem sequebatur dicenda à Sacerdote Oratio: Ipsi, & omnes Sancti Dei intercedant pro nobis, ut mereamur ab eo adjuvari, qui vivit, & regnat in secula seculorum, Amen.* Cui quidem orationi Religionis, ac devotionis ergo in Beatissimam Dei Genitricem, juxta præsentis Rubricas præmittitur Sacratissimum B. M. nomen hoc modo: *Sancta Maria, & omnes Sancti &c.* Quæ additio utique non reperitur in antiquo Ordine Conversationis Monastica, neque in manuscriptis Consuetudinibus S. Germani à Protis, neque apud Crodogangum in Regul. Canonice, neque in Ceremoniali Bursfeldensium; sed non ideo ita recentioris est institutionis, nam extat in manuscripto Breviario Cassinensi Institutionis Oratorii, in quo utrumque dicendi modum, diversis tamen in locis se reperisse asserit Martene *loc. cit. num. 12.* Hæc Oratio à Sacerdote, ut innuimus, dicebatur; in Ordine tamen Monastico apud Hæstenum, & in MS. Sangermanensi præscribitur, quod dicatur à Priore.

VI. Gavant. eod. num. 14. *Repetito versus: Deus, in adjutorium meum intende &c.* Recitata prædicta Oratione à Sacerdote, ad Deum Trinum elevamur, ait Gavantus, repetito versus: *Deus, in adjutorium meum intende.* De hoc eodem versus laudatus Martene n. 14. ait, quod erat secundus Capitularis actus, & n. 17, quod ter à Priore, vel à Sacerdote ex integro talis versus dicebatur, terque item à Congregatione repetebatur, ut patet ex antiquo Ordine Conversationis Monastica: *Dicatur versus ad solvendum silentium, id est, Deus, in adjutorium meum intende: Domine, ad adjuvandum me festina, tribus vicibus Priore incipente, ceteris autem respondentibus ad ipsum.* Tertio extat super hac re

Capitulum XI, Monachorum Sangallensium relatum in Seculo IV. Benedictino *part. 1. pag. 741.* ubi leguntur hæc verba. (*Ut versus ad Capitulum, id est, Deus, in adjutorium meum, à Presbytero ter, terque à Congregatione repetitus dicatur, & dicta Gloria post hoc non adjungant Alleluja*) idem præscribit Ceremoniale Bursfeldensium relatum à Martene *loc. cit. loco Alleluja post Gloria Patri dicitur Litania seu Kyrie eleison &c.* ad quam Monachi flecebant genua, surgebantque ad Orationis Dominicæ conclusionem; ita enim tradit liber Usuum Cisterciensium *Cap. 70. Prosterantur super sedes superiores, aut incurvantur super genua secundum tempus dicentes simul Kyrie eleison. . . . & quando Sacerdos dixerit: & ne nos inducas in tentationem, erigantur, donec Sacerdos dicat: Dirigere, & sanctificare &c. & tunc incurvantur.* Ceremoniale verò Bursfeldense præscribit: *Deinde Litaniam, scilicet Kyrie eleison: Christe eleison: Kyrie eleison: alterna imper Choros dicant, & consequenter prostrati, aut pro temporis qualitate incurvati sub silentio Pater noster usque ad & ne nos, quam partem postquam ceciderit ad sonitum Præsulem fratribus, Sacerdos dixerit, & Convenus responderit: Sed libera nos à malo; subjungat Sacerdos versus: Respice &c. Denique subnectat orationem: Dirigere &c.* Cujus orationis varia exemplaria refert Martene *loc. supradict. num. 19.* Hæc oratio ex antiquo Ordine Conversationis Monastica dicenda præscribitur à Priore, ex libro Usuum Cisterciensium à Sacerdote, ad quam semper incurvati debent esse omnes; ea finita Prior ex eodem Ordine Monastico subjungebat: *Adjutorium nostrum &c.* ceteri respondebant: *Qui fecit Cælum, & terram.*

Tertius Capitularis actus prædictas preces, (quæ non erant simplex præparatio ad laborem manuum, sed ad omnes diurnos actus respiciebant, ut satis indicant prædicta Collectæ verba illa: *Dirigere, & sanctificare &c.*) immediatè sequebatur Lectio Regule, de qua multa tradit sæpè laudatus Martene in

suo eruditissimo Commentario ad eisdem Regul. Cap. 66. Ad hanc sedebant omnes, ita tamen, ut prius assideret, qui Capitulo præerat, in cuius sine subjungebat Lector: *Tu autem Domine &c.* sed nullam initio videtur petiisse benedictionem. Huic Regulae lectioni substituta est juxta Ritum Romanum brevis lectio, seu Capitulum, quod dicitur in fine Primæ, petendo tamen benedictionem ab Hebdomadario, quo brevi Capitulo lecto, subjungitur à Lectore: *Tu autem Domine &c.*

Lectionem Regulae, vel Homiliae excipit in Sancti Germani à Pratis MSS. Consuetudinibus, & Ceremoniali Bursfeldens. lectio Necrologii: in quo descripta erant eorum nomina, qui ex hac vita migraverant, defumendo initium ab insignioribus viris, post quos Episcopi de Ecclesia benemeriti, qui

eam construxerant, Benefactores, Amici, & alique Defuncti nominatim appellabantur, eorumque merita in Ecclesia narrabantur, atque preces pro illis effundebantur.

De hujusmodi Necrologii lectione nulla fit mentio neque in Antiquo Ordine Monastico, neque in Concordia Dunstani, neque in statutis Lanfranci, neque in MSS. Consuetudinibus Germaniæ; nihilominus Necrologiorum satis antiquus videtur usus; nam Regis Oswaldi Depositionis diem annotatum fuisse in Codice Defunctorum, legimus apud Bedam, quem etiam Annalem vocat *lib. 4. Histor. Anglicana Cap. 14.* Alia de his Necrologiis, & de aliis Capitularibus actibus legi possunt apud eundem Martene, & apud Grancolas *lib. 1. in Breviar. Rom. Cap. 36.*

De Antiphonis B. M. in fine Officii, XXXVI.

RUBRICA.

- 1 **A**ntiphona Beata Maria posita in fine Psalterii post Completorium, singula dicuntur pro temporis diversitate, ut ibi annotatur, præterquam in triduo majoris Hebdomadæ ante Pascha.
- 2 Dicuntur autem extra Chorum, tantum in fine Completorii, & in fine Matutini, dictis Laudibus, si tunc terminandum sit Officium; alioquin, si alia subsequatur Hora, in fine ultima Hora. In Choro autem semper dicuntur, quandocumque terminata aliqua Hora discedendum est à Choro.
- 3 Numquam verò dicuntur post aliquam Horam, quando subsequitur cum Officio diei Officium Defunctorum, vel septem Psalmi Penitentiales, aut Litanie, præterquam post Completorium, in quo semper dicuntur, etiam si prædicta subsequantur: neque etiam dicuntur, quando post aliquam Horam immediatè subsequitur Missa. Dicuntur autem flexis genibus, (præterquam in diebus Dominicis, à primis Vesperis Sabbati, & toto tempore Paschali) Hebdomadario tamen ad Orationem surgente.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti

Cap. XXII. De fine Officii, & Antiphonis finalibus Beatæ Mariæ.

- I. Gavant. pag. 80. col. 2. n. 5, Sequitur autem una ex Antiphonis B. Virginis, quas non legi apud antiquos &c.) Verè Gavantus affirmat, se in antiquis monumentis non legisse Antiphonas, quas in fine Completorii statis anni temporibus recitare solemus; siquidem